

CBS De Akker – Protocol De groep een groep

Datum eerste versie
Datum laatste versie
Documenteigenaar
Datum volgende toetsing
Datum volgende borging

09-07-2012
22-05-2015
Team CBS De Akker
Schooljaar 2015-2016
Schooljaar 2015-2016

Inhoudsopgave:	Bladzijde:
Hoofdstuk 1 Hoe wordt de groep ‘een groep’?	3
1.1 Kenmerken	3
1.2 Vijf stappen	3
1.3 Doel lessenserie ‘de groep een groep’	3
1.4 Basisbehoeften	3
1.5 Twee belangrijke punten hierbij	3
Hoofdstuk 2 De eerste weken (‘gouden weken’) van het schooljaar	4
2.1 De introductie	4
2.2 Inhoud van dit draaiboek	4
Hoofdstuk 3 Helpen kennismaken	4
3.1 Wie? Naam?	4
3.2 Waarom elk jaar opnieuw?	4
3.3 Suggesties voor activiteiten	4
Hoofdstuk 4 Informatie geven	5
4.1 Informatie over de school	5
4.2 Informatie over de schoolafspraken	5
4.3 Suggesties voor activiteiten	5
Hoofdstuk 5 Veiligheid bieden	5
Hoofdstuk 6 Zorgen voor het ontstaan van eigen groepsafspraken	6
6.1 Twee belangrijke vragen	6
6.2 Suggesties voor activiteiten	6
6.3 Belangrijk als het gaat over groepsafspraken	6
Hoofdstuk 7 Werken met en aan de hand van de Kanjertraining	6
7.1 De basisprincipes van de Kanjertraining	7
7.2 Uitleg van de kleur van de petjes en bedoeling daarvan	7
Hoofdstuk 8 Verkiezing van de leden van de Leerlingenraad en werking ervan	8
Hoofdstuk 9 Maandviering	8
Bijlage 1 Kennismakingsactiviteiten Oriëntatiefase	9
Bijlage 2 Kennismakingsactiviteiten Evaluatieformulier	10

Hoofdstuk 1 Hoe wordt de groep ‘een groep’?

Vanuit eigen ervaringen met groepen, op school maar ook privé, kan je nagaan wat de kenmerken van een groep zijn waar je *goede* herinneringen aan hebt. Wie kan je je nog van deze groep herinneren, welke rol hadden deze personen in de groep, wat waren leuke en minder leuke ervaringen met deze groep? Je kunt dit afzetten tegen een groep, waar je minder goede herinneringen aan hebt. Zo zul je tot een aantal kenmerken komen van een *goed functionerende groep*.

1.1 Kenmerken (Uit: *Begeleiden van de groep/Piet Gieles, Educatieve Partners Houten*).

Uit onderzoek bij groepen komen de volgende *kenmerken* naar voren:

- Samen verantwoordelijk voelen voor het groepsfunctioneren.
- Respect voor elkaar.
- Samenwerken.
- Er zijn afspraken voor het nemen van beslissingen.
- Problemen worden besproken.

1.2 Vijf stappen

Groepen vormen zich heel vaak volgens een globaal proces van 5 stappen. Dit proces wordt op gang gebracht door 3 basisbehoeften bij mensen: erbij willen horen, invloed willen uitoefenen en behoefte aan persoonlijk contact. In schema gezet ziet dat proces, dat zonder begeleiding verloopt, als volgt uit:

1. Oriëntatiefase	Kennismaking, situatieverkenning: wie, wat en hoe?
2. Conflictfase	Zoeken naar invloed: ontstaan van ‘machtsverhoudingen’.
3. Regelfase	Ontstaan van informele groepsregels: wat mag en moet?
4. Productiviteitsfase	Productieve periode.
5. Slotfase	De groep gaat uit elkaar.

Zonder begeleiding verschilt het resultaat van de ‘Oriëntatiefase’ van groep tot groep. De ene groep wordt een samenhangende, positieve groep, een andere groep valt uiteen in subgroepen met elk een eigen groepsproces, of een hoofdgroep en enkelen die buiten de groep vallen en daardoor risico lopen zondebokken te worden, óf de groep wordt een negatieve groep met veel concurrentie en machtsstrijd. Kennis over dit proces geeft de mogelijkheid om d.m.v. *begeleiding* invloed uit te oefenen op de vorming van een nieuwe groep. Het uitgangspunt is: door *begeleiden* ervoor zorgen dat de *Regelfase* plaatsvindt vóór de *Conflictfase*.

1.3 Doel lessenserie ‘de groep een groep’

Dit is de bedoeling van de lessenserie: ‘*de groep een groep*’. Het doel is: door begeleiding van de kinderen te komen tot een positieve, goed functionerende groep. Dit klinkt mooi, maar is natuurlijk mede afhankelijk van de samenstelling van de groep; denk aan de SBO-populatie!

1.4 Basisbehoeften

Er zijn kinderen, waarbij de 3 basisbehoeften, die het groepsproces op gang brengen, niet of in mindere mate aanwezig zijn. Dit betekent: hiermee rekening houden, extra aandacht geven, en de verwachtingen niet te hoog! De lessenserie is vastgelegd in dit draaiboek.

1.5 Twee belangrijke punten hierbij

1. Het komt aan op het begin! De introductie is zeer belangrijk. Je kunt er dan voor zorgen dat groepsafspraken eerder ontstaan, en niet bepaald worden door degenen die de meeste invloed krijgen in de groep.
2. Alleen de afspraken die de leerlingen *zelf* bedenken en *zich eigen maken* houden stand!

Hier is een onderscheid met de afspraken die je als leerkracht zelf inbrengt (schoolafspraken) en de afspraken die je samen met de kinderen ontwikkelt en vastlegt.

Hoofdstuk 2 De eerste weken ('gouden weken') van het schooljaar

2.1 De introductie

De introductie is zeer belangrijk. Centraal staan: de oriëntatie- en regelfase.

- We vullen het rooster op deze dagen in met concrete activiteiten: spelletjes, kring- en groeps gesprekken en groepsopdrachten.
- We doen met deze groep minimaal 10 kennismakings- of groepsvormende spelletjes in de eerste 2 weken (gemiddeld 1 per dag). In bijlage 1 staan mogelijke spelletjes per groep met hun bron. Dit is een blanco bijlage, deze lijst moet door de leerkrachten zelf worden ingevuld.
- We helpen bij kennismaken, we maken ook onszelf bekend
- We geven de kinderen informatie over de gang van zaken in de school en de groep indien nodig.
- We zorgen voor een veilige sfeer waardoor kinderen zich geaccepteerd en beschermd voelen.
- We bieden voorbeeldgedrag en we evalueren de activiteiten en bewaren de resultaten hiervan in de groepsmap.
- We zorgen ervoor dat de kinderen de kans krijgen zelf positieve groepsregels te ontwikkelen
- We sluiten deze periode gezamenlijk af tijdens de eerste maandviering, waarin alle groepen hun 'belangrijkste groepsregels' vertellen.
- Kiezen de leerlingen nieuwe vertegenwoordigers voor de leerlingenraad.

2.2 Inhoud van dit draaiboek

Er worden suggesties gegeven voor activiteiten; spelletjes, werkvormen, etc., waarbij het gaat om:

1. Helpen kennismaken.
2. Informatie geven.
3. Veiligheid bieden.
4. Zorgen voor het ontstaan van groepsafspraken.
5. Werken met de Kanjertraining.
6. Verkiezing van leden van de leerlingenraad.
7. Bespreking: tijdens maandvieringen en teamvergaderingen.

Hoofdstuk 3 Helpen kennismaken

Kennismaken

3.1 Wie? Naam?

3.2 Waarom elk jaar opnieuw?

Omdat:

- Kinderen zich ontwikkelen, komen veranderd terug na de vakantie.
- Als de klas van samenstelling verandert, betekent dit een nieuw groepsproces.
- Iedere leerkracht heeft zijn persoonlijke manier.
- In de eerste leerjaren zal de kennismaking wat minder uitgebreid zijn. In hogere groepen (vanaf groep 5) zal dit meer uitgebreid en ook langduriger zijn.

3.3 Suggesties voor activiteiten

Uit de inventarisatie van jullie eigen ervaringen en uit bestaand materiaal. Ook in de Kanjertraining is heel veel materiaal wat je tijdens deze periode kunt gebruiken. Het is voor volgende jaren handig om even bij te houden wat je met deze groep hebt gedaan. In het boek 'De gouden weken' over Groepsvorming & Betrokkenheid staan ook veel nuttige tips. Dit boek is geschreven door Boaz Bijleveld en wordt uitgegeven door Eduforce.

Hoofdstuk 4 Informatie geven

Informatie geven: wat wordt verwacht?

4.1 Informatie over de school

Aan de orde komen:

- Het gebouw.
- Wie werken er allemaal op school?
- Wie zit dit jaar waar?
- Het rooster/dagritmepakket.
- Gymnastiek.

4.2 Informatie over de schoolafspraken

Aan de orde komen:

- In alle groepen worden in ieder geval de 4 schoolregels besproken met de kinderen.
- De schoolregels krijgen een plek in de groep.
- De school-, groeps- en pleinafspraken komen aan de orde. Deze staan in ons 'Protocol Regels en Routines'.
- De schoolregels hangen in de gang in het groot en in het klein in het lokaal.

4.3 Suggesties voor activiteiten

Aan de orde moeten komen:

- Rondleiding of speurtocht met je groep door de school, over het plein en daarbij de informatie geven en de afspraken doornemen. Vooral van belang voor de onderbouw.
- Inrichting van de klas bespreken.
- Kringgesprek waarin we ophalen wat er bekend is bij de kinderen aan afspraken.
- Als er iets gebeurt: de boel stilleggen en praten over de afspraak.
- Afspraak van de dag/week op bord: 'hier gaan we deze week op letten dat dit goed gaat!'
- Een gesprek aan de hand van de stelling: 'Het is belangrijk dat je het naar je zin hebt op school'. Wat is hiervoor nodig?
- Poppenkastspel (optioneel).
- Bewuste taakverdeling in de groep (samen-zonder ruzie).
-

Hoofdstuk 5 Veiligheid bieden

Veiligheid

Dit heeft te maken met je eigen gedrag. Voorbeeldgedrag en ik-boodschappen hanteren is hier belangrijk. Eigenlijk al je gedrag waardoor:

- Kinderen zich geaccepteerd voelen zoals ze zijn, zonder (voor)oordeel en dat ze met alle vragen bij je terecht kunnen

- Kinderen zich beschermd voelen als anderen ze aanvallen, ook de aanvaller.
- Kinderen weten dat je niet veroordeeld wordt of afgaat als je een fout maakt, maar dat je hier van kan leren.

Hoofdstuk 6 Zorgen voor het ontstaan van eigen groepsafspraken

6.1 Twee belangrijke vragen:

1. Wat mag en moet van de groep?
2. Hoe gaan we met elkaar om?

Dit start al op de eerste dag: het in gang zetten en voorbereiden. Kinderen ontwikkelen zelf positieve groepsafspraken door:

- Voorbeeldgedrag van de leerkracht.
- Groepsopdrachten en –spelen
- Evalueren van de spelletjes en activiteiten, en groepsregels laten formuleren.
- Dit is heel belangrijk voor het verdere verloop van de groepsvorming!

6.2 Suggesties voor activiteiten

Door jullie zelf aangegeven activiteiten en uit bestaand materiaal. Dit kan gekopieerd worden. Het zijn *oefeningen* voor:

- Het observeren en waarnemen: belangrijk voor de bewustwording
- Naar elkaar luisteren. Elkaars mening respecteren.
- Samenwerken, elkaar helpen, vriendelijk zijn tegen elkaar
- Elkaar leren vertrouwen, elkaar leren begrijpen, op elkaar aansluiten
- Samen beslissingen nemen

Bij het *evalueren* van de activiteiten nagaan:

- Wat ging goed en wat ging minder goed?
- Welke afspraken kunnen we maken over...?
- De resultaten bewaren! Zo komen tot groepsafspraken.

6.3 Belangrijk als het gaat over groepsafspraken

- Samen met de kinderen afspraken formuleren (medeverantwoordelijkheid).
- Expliciet vastleggen en ophangen.
- Korte, positieve formulering.
- Afspraken stapsgewijs invoeren.
- Las oefenfase in.
- Veel prijzen.
- Corrigeren op de afspraak (niet op de persoon).

Hoofdstuk 7 Werken met en aan de hand van de Kanjertraining

Op onze school werken wij aan de hand van de afspraken van de 'Kanjertaining'. Tijdens de eerste periode werken herhalen wij in iedere groep de basisprincipes van de werkwijze van deze training. De directeur zorgt voor een artikel in de Akker-info 1.

7.1 De basisprincipes van de Kanjertraining

1. We vertrouwen elkaar.
2. We helpen elkaar.
3. Niemand speelt de baas.
4. Niemand lacht uit.
5. Niemand doet zielig.

7.2 Uitleg van de kleur van de petjes en bedoeling daarvan

De petjes in kanjertraining staan voor:

Met plaatjes en verhalen krijgt het voor kinderen betekenis.

<p>Kanjertraining: witte pet</p> 	<p>Het gedrag van een kind met een witte pet op is "rustig". Het kind is innerlijk beschaafd; het pest, schreeuwt en scheldt niet, maar is behulpzaam en is te vertrouwen. Dit kind heeft respect voor zichzelf en voor de ander.</p>
<p>Kanjertraining: zwarte pet</p> 	<p>Het gedrag van een kind met een zwarte pet op is brutaal. Het kind wil de baas zijn en doet dit door te intimideren, te manipuleren, te bedreigen of conflicten op te zoeken. De zwarte pet wil wel alles bepalen, maar nergens verantwoordelijk voor zijn.</p>
<p>Kanjertraining: gele pet</p> 	<p>Het gedrag van een kind met een gele pet op is onopvallend. Het kind wil niet opvallen, is bang, verlegen of stil. Het kind wil er graag bijhoren maar vindt alles eng, bedreigend en beangstigend. Door deze bange, afhankelijke opstelling kan het kind genegeerd of gepest worden.</p>
<p>Kanjertraining: rode pet</p> 	<p>Het gedrag van een kind met een rode pet op is vaak clownesk. Het kind wil opvallen en stelt zich uitdagend op. De rode pet wil erbij horen en doet dit door stoer te doen op een vervelende manier. Kinderen met een rode pet op nemen geen verantwoordelijkheid voor wat ze doen maar wijzen snel naar een ander.</p>

Hoofdstuk 8 Verkiezing van de leden van de leerlingenraad en werking ervan

Zie voor meer info in het 'Protocol Leerlingenraad CBS De Akker'.

Hoofdstuk 9 Maandviering

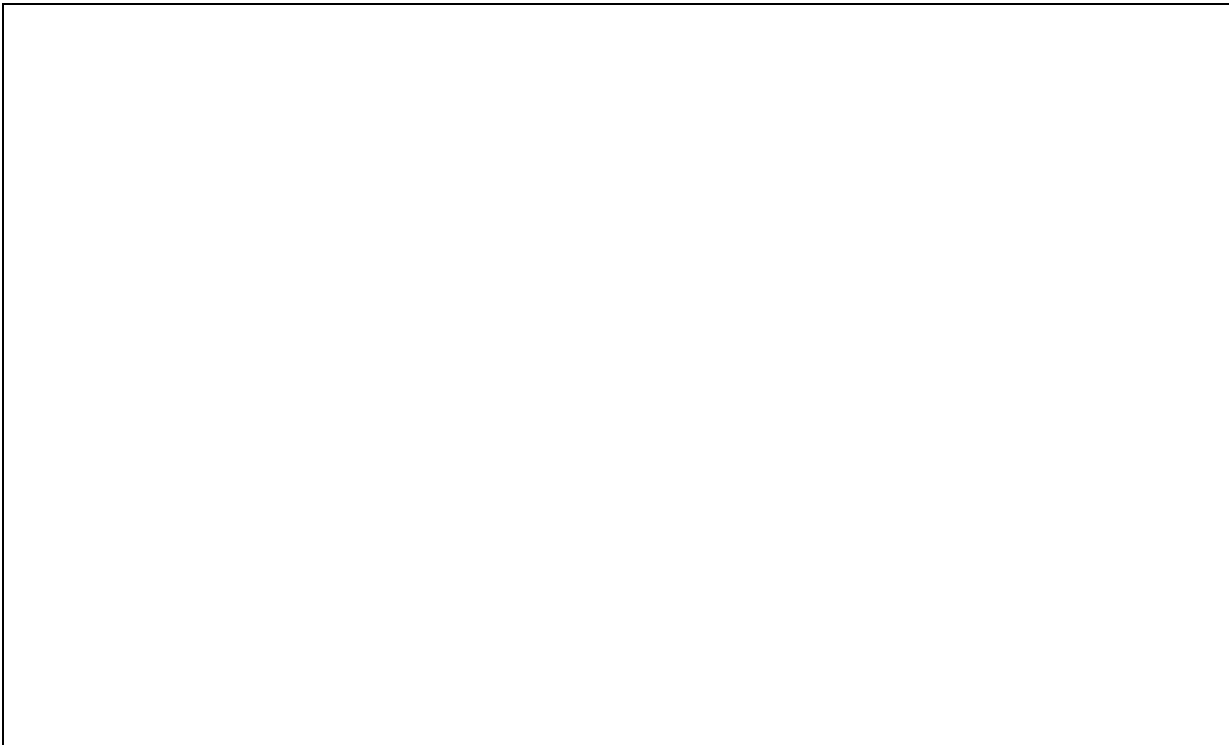
Tijdens maandvieringen kunnen ook activiteiten worden aangedragen die in de groepen zijn uitgevoerd. Hierbij kunnen alle groepen laten zien en vertellen wat ze gedaan hebben.

Bijlage 1 Kennismakingsactiviteiten Oriëntatiefase

Materiaal

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for listing or describing materials used in the orientation phase activities.

Materiaal uit Kanjertraining

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for listing or describing materials derived from Kanjertraining used in the orientation phase activities.

Bijlage 2 Kennismakingsactiviteiten Evaluatieformulier

Wat heb je de eerste vier weken na de zomervakantie gedaan in jouw groep?

Welke lesactiviteiten deed je?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Waarom juist die? Motiveer je keuze, indien mogelijk.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Hoe ging het? Ben je problemen tegengekomen en zo ja: hoe redde je je eruit?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Bemerk je veranderingen bij de groep als geheel of bij individuele kinderen?